

Rady pro stavebníky

Architektonické principy tradičních staveb
v CHKO Broumovsko

1. Umístění staveb

- Orientace stavby hřebenem rovnoběžně s vrstevnicemi s možným natočením podle ideálního oslnění stavby.
- Suterén stavby pouze pro vyrovnání terénu.
- Plynulé zapojení stavby do terénu bez rovnání svažitého terénu do ideální roviny.
- Minimalizace zpevněných ploch a technických terénních úprav .

2. Velikost staveb

- Podlažnost přízemí + podkroví; v městské zástavbě přízemí + patro + podkroví.
- Základní hmota domu obdélného půdorysu o poměru stran cca 1 : 2 – 2 : 3; tvar půdorysu možný i do L nebo T, avšak vždy se zdůrazněním hlavního obdélného traktu domu.

3. Tvar a proporce

- Jednoduchá rovnoramenná sedlová střecha o sklonu 38° - 45° (v některých částech CHKO možno s polovalbou) s hřebenem v podélné ose půdorysu; hmota vikýřů nepřehluší hmotu střechy, Střešní okna jsou možná, stejně jako vikýře plynule začleněné do plochy střechy.
- Nasazení střechy buď v úrovni stropu přízemí nebo s místně tradiční nadezdívkou (půlštókem).
- Umístění komína co nejbližze hřebenu střechy.
- Celkově jednoduchý tvar stavby bez provozně problematických balkónů, lodžii, arkýřů.
- Přístavby buď s mírně nalomeným ramenem střechy nebo jako kolmý trakt s rovnoramennou sedlovou střechou sklonu 38° - 45°.

4. Skladebnost a materiál fasády a střechy

- Kompozičně vyvážené řešení hlavní štítové stěny (velikost, tvar a uspořádání prvků, zejména oken); tradiční je osově souměrné podle svislé osy procházející hřebenem střechy.
- Tradiční materiály – dřevo v tradičním zpracování (roubení z hraněných trámů bez nárožních palubkami; hladká omítka světlejších odstínů, kámen (místní).
- Tradiční způsoby deštění štítů - tesařským způsobem, tj. širokými svislými prkny s latěm na spárách nebo svislými vzájemně překládanými prkny, eventuálně profilovanými palubkami; barva v odstínech nekonkurujících barevnosti přírody (např. střední a tmavé odstíny hnědé).
- Neutrální tmavé matné střešní krytiny (šedé, černé, hnědé) na Policku, Teplicku; červené odstíny (pálené tašky) většinou v obcích Broumovské kotliny.

Odchylky jsou možné v případě respektování stávajícího konkrétního prostředí okolní zástavby, návaznosti na kvalitní okolní zástavbu či na terénní konfiguraci nebo např. v případě prokazatelně energeticky úsporného řešení, které zároveň respektuje místní prostředí.

5. Čištění odpadních vod

Záměr výstavby domu je také limitován způsobem čištění odpadních vod. Ne všude je možné napojení na obecní kanalizaci s centrální čistírnou odpadních vod (ČOV). Pokud je v dosahu vodnatý tok, jeho možné zatížení potvrdí propočet směšovací rovnice provedený autorizovaným projektantem vodních staveb. Poté lze instalovat domovní ČOV a zaústit ji do toku. Nebude-li další zatížení toku možné např. s ohledem na zvlášť chráněné živočichy nebo žádná vodoteč v dosahu není, je třeba hledat jiná řešení – např. vegetační čistírnu, s podmokem či žumpu na vyvážení.

Co s sebou

- Zákres stavby do pozemkové mapy s vazbou na okolní pozemky
- Jednoduchá projektová dokumentace stavby obsahující i architektonické začlenění stavby do krajiny (skici)
- Fotografie dokumentující současný stav pozemku nebo stavby (v širší vazbě)
- Stanovisko příslušné obce (města) k navrhované stavbě
- U staveb s provozním, výrobní nebo technickým zařízením i údaje o provozu včetně základních technických parametrů
- Písemná plná moc, nechá-li se stavebník zastupovat zmocněncem

Formulář žádosti naleznete na webových stránkách Správy CHKO Broumovsko

SCHKO Broumovsko, Jak stavět v CHKO
vydala Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

Správa CHKO Broumovsko
Ledhujská 59, 549 54 Police nad Metují
tel.: 491 549 020, fax: 491 549 034
e-mail: broumov@schkocr.cz
www.broumovsko.ochranaprirody.cz
www.broumovsko.schkocr.cz

Vytvořeno v Scribusu
Náklad 2000 ks
listopad 2006

Jak stavět v CHKO Broumovsko

Aby si krajina Broumovska zachovala svou malebnost, měly by i stavební zásahy cítit její dosud dochovaný ráz. Ke stavební činnosti v CHKO je nutný souhlas Správy CHKO dle § 44 zákona 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Vzhled a umístění stavby jsou posuzovány dle § 12 zákona, kterým je ošetřena ochrana krajinného rázu. Krajinný ráz je přírodní, kulturní a historickou charakteristikou oblasti. Je chráněn před činností snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu. Při plánování staveb je třeba dbát na zachování významných krajinných prvků (lesy, toky, nivy, atp.), zvláště chráněných území (národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, přírodní památky), kulturních dominant krajiny, harmonického měřítká a biotopů zvláště chráněných rostlin a živočichů.

Jak bychom tedy měli stavět, přestavovat, rekonstruovat, abychom co nejlépe začlenili svůj záměr do krajiny? Napovědět může tento materiál.

Město nebo ves

Zástavbu můžeme rozdělit na typicky vesnickou, městskou a příměstskou. Ve městech a jejich okrajích vyrůstá mnohem větší počet novostaveb než na vesnicích, což je dáno dopravní obslužností, pracovními příležitostmi a větší koncentrací obyvatel. Město se do krajinného rázu uplatňuje jako celek a není proto kladen tak velký důraz na vzhled jednotlivých domů, jako na vsi. Vesnice Broumovska byly stavěny podél přirozených os (cesty, toky) a díky tomu mají lánový charakter s rozvolněnou zástavbou. Na celkovém vzhledu sídla se každý jednotlivý dům výrazně projeví, proto je nutné, aby novostavby i rekonstrukce respektovaly dochovaný ráz obce a typické proporce vesnických domů a nevyčnívaly z jejich obrysů.

Váš dům se otskne do krajiny na desítky let. Pokud bude dostatečně nadčasový, může být za sto let hýčkanou ozdobou obce, ve které jste se rozhodli žít.

v Broumovské kotlině, kde se uplatňují více zděné statky broumovského typu a jinak na Policku a Teplicku, kde nacházíme spíše skromnější roubené, či zděné stavby. I časová období nabízejí své typy, např. přelom 19. a 20. století vnesl na Broumovsko dům stavěný podle německého vzoru, který je vyšší a má mírnější sklon střechy.

Po 2. světové válce se stavěly domy nerespektující zaběhlé tradice venkovské zástavby. Domy často patrové, několikagenerační na téměř čtvercovém půdoryse se sedlovými, valbovými, stanovými střechami. Štítu domu postrádající řád a symetrii, okna uspořádána náhodně a vymykající se harmonickému členění fasád venkovských domů. Bohužel i dnešní trendy výstavby „bungalovů“, domů s nízkou valbovou střechou s nevyužitým podkrovím, se podobně vymykají.

Ale dnes lze rodinné a bytové domy na vsi stavět tak, aby respektovaly znaky venkovské zástavby a vyhovovaly současným požadavkům investorů.

Na barvě záleží

Dům se v okolní krajině uplatňuje nejen svými proporcemi (výškou, půdorysem, sklonem střechy), ale také barvou. Při bližších pohledech je to barva fasády a střechy, při dálkových pohledech potom především barva střechy. Vesnické domy se zastřešovaly slaměnými došky, dřevěnými šindely nebo štípanou břidlicí, což byly barevně neutrální přírodní materiály. Teprve počátkem 19. století přichází na řadu pálená krytina cihlové barvy, která je rozšířená na střechách domů Broumovska. Ve dvacátém století přichází eternit, který je šedý, tedy opět barevně neutrální. Naproti tomu v dnešní době moderních materiálů a nových technologií trh nabízí nespočet střešních krytin v různých barevných variacích: krytiny rudé, brčálově zelené, modré a lesklé, které budou na vesnických domech vždy cizorodým prvkem. Každá žena ví, že s černou sukní sladí jakoukoli halenku. I pro barevné kombinace střechy a fasády domu platí, že ve střidmosti je krása.

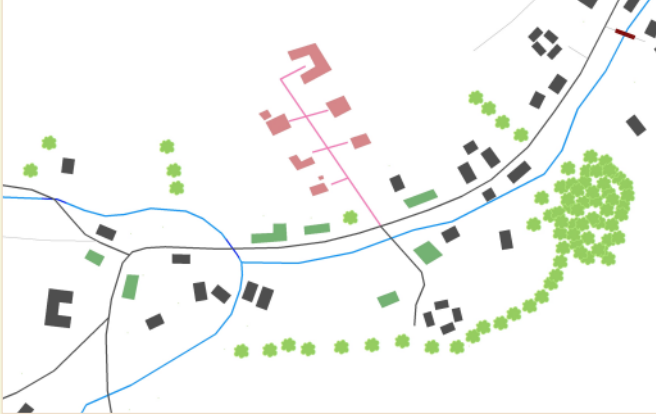
Co by mělo zaujmout více; panorama skal nebo zářivě červená střecha?

Velmi zdařile zrekonstruovaná venkovská chalupa

Kde stavět aneb trocha urbanismu

Stavební činnost je koncepčně usměrňována územními plány (ÚP). Většina obcí v CHKO Broumovsko má ÚP schválený, nebo rozpracovaný. V každém ÚP jsou plochy navržené k zastavění - zastavitelné území. Na takto vymezených pozemcích lze stavět, ne však cokoli. Využití jednotlivých ploch je omezeno regulativy, což znamená, že např. na ploše vymezené pro bydlení venkovského typu nelze postavit výrobu, sklad nebo zemědělskou stavbu. Mimo vymezené zastavěné a zastavitelné území obce (města) se nachází volná krajina, která je NEZASTAVITELNÁ. Zpracovatelé ÚP společně s obcí (městem) navrhnou plochy vhodné k zastavění. Bývají

Vhodné (zeleně) a nevhodné (červeně) umístění staveb ve struktuře lánové vsi

to proluky, zbořeniště a plochy bezprostředně navazující na stávající zástavbu, které dotvářejí typický tvar obce. Pro CHKO Broumovsko jsou charakteristické lánové obce, které jsou budovány podél toků a místních komunikací, tvoří dlouhou ves v údolí, případně těsně nad hranou údolí. Z hlediska ochrany krajinného rázu je proto vhodné využít

Balkony a lodžie

Bydlení na vesnici je příjemné. Člověk může být blíž přírodě, být více její součástí. Otevře dveře a ocitne se na zahradě, nepotřebuje balkon či lodžii, která je ve městě často jediným prvkem umožňujícím spojení s okolním prostředím. Ve snaze přiblížit venkov městu se na vesnici ve 2. polovině 20. století balkony nebo lodžie stavěly hojně. Vznikaly tak na střeše přilepku garáže, verandy, nebo ve štítě. Až na výjimky je nikdo nepoužívá. Proč sedět u kávy na balkoně, když je možné vyjít na zahradu pod příjemně ševelící strom. Stejně jako by do Alp nezapadl statek broumovského typu, tak cizí působí na vesnickém domě Broumovska alpský balkon.

Dům, který se poropčně nehodí do venkovské zástavby

Zahrada a oplocení

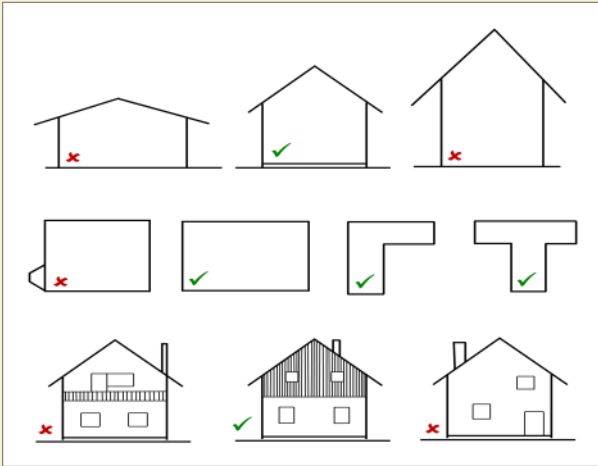
K venkovskému domu patří zahrada a v ní ovocné a listnaté stromy. Sady, zahrady a meze s remízky obklopují vesnice a tvoří tak plynulý přechod do okolní volné krajiny. Stromy na zahradě dokáží velmi výrazně zpříjemnit prostředí. Poskytují stín, pohlcují prach, zvyšují vzdušnou vlhkost a navíc tvoří domov mnoha živočichů, kteří jsou v naší krajině doma. Do typické zahrady Broumovska jistě nepatří sbírka módních jehličnanů, živé ploty z tují a smrků, či imitace pískovcových sloupků vyplněných neprostupnou palisádou, která má zajistit naprosté soukromí majitele. Malebnou venkovskou zahradu lépe dotvoří ovocné stromy, stín poskytující velké stromy např. lípa, jasan a javor obehnané obyčejným plaňkovým plotem.

Doplňkové stavby

I doplňkové stavby jako jsou garáže, kůlny, pergoly, atp. podléhají uvedeným kritériím ochrany krajinného rázu a lze je navrhnout a umístit tak, aby do okolní krajiny vhodně zapadly.

prostor mezi stojícími domy, či „prodloužit“ ves v její ose (podél toku, komunikace). Je však naprosto nepřipustné vytvářet nová sídla případně satelity bez návaznosti na stávající zástavbu.

Proporce domu

Vhodné a nevhodné sklon střech, půdorysů a členění štítových zdí domů

Tak jako jinde v Čechách i na Broumovsku se vyvinula vesnická architektura vyznačující se těmito typickými znaky: výrazné obdélníkový půdorys, počet podlaží, sklon střechy, orientace štítu. Ale i v naší oblasti můžeme nalézt odlišnosti, které jsou vázány na konkrétní místo. Jinak vypadají domy

Bungalov, který mezi vesnické domy nikdy nezapadne

Vhodné řešení přístavby

Nevhodné řešení přístavby

Nevhodné oplocení na vsi

Člověk je součástí přírody, ale ne vždy se k ní choval pokorně a s úctou. Snaha kopírovat město ve vesnici krajině vůbec neprospívá.

Někteří stavebníci nemají jasnou představu o svém novém domě, který bude stát na vesnici. Hledají inspiraci, na nových příměstských sídlištích a prohlížíjí si katalogy typových domů. Proč nehledat inspiraci v místě? Naši předkové stavěli citlivě a funkčně. Dnes klademe důraz na pohodlí, které je s použitím současných technologií dosažitelné i při respektování tradičních proporcí domu. Co se stane, až dnešní katalogové domy vyjdou z módy? Vycházejme z proporcí domů léty prověřenými, které do naší krajiny zapadají a stanou se její harmonickou součástí.

Zachovaný krajinný ráz je vývozním artiklem Broumovska. Pokud vesnice obkrouží obruče katalogových domů, v čem bude Broumovsko nezaměnitelné, jedinečné?

Zdařilá novostavba domu venkovského typu